



Crudada d'in aviun da cumbat al Term Bel

Avant 75 onns è in aviun da cumbat american ch'aveva bumbardà Minca cupitgà en il Grischun.

3



Natürlich aus dem Eichenfass

südostschweiz

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via Sommerau 32, 7007 Cuirra, tel. 081 255 57 10, redacziun@laquotidiana.ch

Fiera d'advent a Surrein

■ (anr/sr) Dumengia, ils 24 da november 2019 vegn ei a marschar dabia el vitget da Surrein. Lu envida il Chor mischedau Surrein numnadamein alla fiera d'advent cun uustria. Suenter che las cantaduras ed ils cantadurs han astgau beneventar massa hosps allas fieras d'advent ch'ei han organisau ils onns 2011 e 2014 ein ei

secunvegna da puspei organisar ina uonn. «Quei dat immens bia lavur da preparaziun, perquei sa-vein nus buc organisar mintg'onn ina fiera», ha Beat Deplazes, il president dil Chor mischedau Surrein, declarau all'Agentura da novitads rumantscha.

> PAGINA 7

Bieraria Tschlin SA in movimaint

■ (anr/fa) L'on 2019 es stat pella Bieraria Tschlin SA (BTSA) ün on da success. Dad üna vart ha la bieraria survgnü il prüm ün premi chantunal ed uossa eir amo il premi nazional da Bio-Suisse. Da tschella vart ha prodüt la BTSA ingon tanter 1500 e 2000 hectoliters biera. «Quai es bod trais jadas daplü co avant tschinch ons cur ch'eu n'ha surtut la gestiun da la BTSA», constata

Reto Rauch e manzuna ch'els cuntinueschan permanentamaing a's sfadiar per optimar il resultat. «La premissa per introduer novas masüras per ragiundscher quel resultat es però cha nossa biera resta inavant üna biera biologica», declera'l, «no lain cuntinuar a prodüer quista bavronda cun prodotscha mà pussibel regiunals.»

> PAGINA 11



Il la bieraria a Martina esa lö avuonda per tuot ils indrizs, p. ex. per quel chi implischa la biera illas butiglias.

FOTO R. RAUCH

Ils bsögns per la chüra da confamiliars

■ (anr/afi) In Engiadina Bassa daja blera gliעד chi chüra a chassa ils confamiliars. Daspö l'on 2008 exista il post da cussagliaziun chi'd es integrà illa part «Chüra – Pflege und Betreuung» dal Center da sandà Engiadina Bassa. Quist post sta a disposiziun per tuot las dumondas chi pertocan la chüra e l'età avanzada. Las statisticas demograficas muossan

cha la gliעד vain adüna plü veglia e chi vöglian restar plü lönch pussibel in lur agen ambiaint. Per evitar cha las persunas chi chüran sajan svesa sfinidas faja dabsögn d'organisar per temp l'agüid da persunas externas e da trar a nüz la vasta sporta dals differents servezans e da las instituziuns da chüra.

> PAGINA 11

Bler fim per nagut

Ils abitadis secundars èn stgaurads sur mesira era senz'abitants

DAD ANDREAS CADONAU / ANR

■ En media occupadas per trais emnas e stgauradas durant l'entir enviern sur 20 grads. Chantun e confederaziun vulan animar ils possessurs d'abitaziuns secundaras e da vacanzas da sbassar la temperatura durant lur absenza e spargnar energia e custs. Las midadas avisadas en il sectur d'energia n'èn betg pussaivlas senza augmentar l'effizienz. En quel connex vulan il chantun e la confederaziun animar ils possessurs d'abitaziuns secundaras da reducir la temperatura da lur edificizis durant l'absenza e far diever dals sistems digitalis a disposiziun da reglar il stgaurament dad ordvart. La campagna d'infurmaziun drizzada a possessurs d'abitaziuns da vacanzas, organizaziuns turisticas ed administraziuns d'immobiglias vul far gust ad in engaschi voluntari per bun da l'atgna bursa e dal clima. Tenor las indicaziuns da l'Uffizi chantunal d'energia po gia ina reducziun da quatter grads effectuar in respargn da passa 20 pro-



Stgaldar abitaziuns vidas nun è fitg effizient, in motiv da sbassar las temperaturas durant l'absenza dals abitants.

FOTO A. CADONAU

cent da l'energia da stgaurar. La campagna d'infurmaziun è vegnida lantschada l'onn passà en il chantun Vallais e duai proxima-

main vegnir extendida en ils ulteriurs chantuns cun ina gronda part dad abitaziuns secundaras. Ed uschia er en il chantun Gri-

schun cun ses passa 70 000 abitadis secundars.

> PAGINA 7

Bunas novas per la regiun

DA GION NUTEGN STGIER / ANR

■ Segns positifs da la Uffer SA da Savognin. Gia la primavaira 2020 duai vegnir cumenzà cun la construcziun d'in nov hotel amez il lieu. Construi vegn l'hotel Grava cun moduls da lain. L'investiziun munta a 19 milliuns francs. Ils davos onns èn adina puspè vegnids preschentads projects da hotels e

da resorts a Savognin. Realisads n'èn lura vegnids nagins. Uss è in da quels projects sin buna via da vegnir realisà. Sviluppà l'idea da quel nov hotel ha la Uffer SA cun Enrico ed Andrea Uffer a la testa. Il manaschi cun 80 em-ploiadis segna lura er per la construcziun da l'hotel che custa 19 milliuns francs. Bajegià vegn quel cun il sistem da moduls da lain «Quadrin» sco gia l'hotel

Bever Lodge a Bever ubain la Tgsa Nordica a l'Arena da biatlun a Lantsch. L'investura da l'hotel Grava è la ITW cun sedia a Balzers FL. Grazia a quel nov hotel survegn Savognin ina chassa cun 70 chombras e 200 letgs. A Savognin èn ils purtaders turisticis cuntents. Nus avain las reacziuns.

> PAGINA 13

Roma ha buca tutta raschun

■ (anr/abc) L'ordinaziun da dunnas catolicas sco sacerdotas – cun ni senza celibat – ei dapi in temps el center. Flurina Cavegn-Tomaschett ha scret surlunder sia lavur da master. Il facit ei curaschus. Flurina Cavegn-Tomaschett, teologa ed assistenta pastora-la da Breil, metta in damonda in decret papal. Dunnas ein calustras, catechetas, lecturas, portan la communion, schubregian la baselgia, vegnan cun ideas e fan part da cusseglis pastorals. Ellas ein era hablas da far messa, gliez astgan ellas denton buc. Gest lezza part ei reservada mo als clericals, ad umens ordinai e clamai pil sacerdozi. Cavegn ha intercuretg ils arguments che determineschan la situaziun «senza» dunnas. «E tuttina – la discussiun sco cuntinuar!», declara ella en sia facit. Ins stoppi discutar con lunsch ch'ils arguments dogmaticis persquadien. Curia e clerus ston quintar che la discussiun d'in sacerdozi liber era per dunnas cuntinuescha.

> PAGINA 5



Amez Savognin vegn construi l'hotel Grava.

MAD



50046

9 771424 749004

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch

«Chegl è ena buna antschatta»

Savognin: Project hotel Grava

DA GION NUTEGN STGIER / ANR

■ **Igls purtaders turistics a Savognin on piglia cun plascheir cunaschientscha tgi igl hotel Grava vign realisio gio la premaveira 2020. Dalla buna nova sa legra er Ernst Wyrsh, igl president digls hoteliers grischuns. Investos vignan per chel project 19 milliuns francs.** Projects da hotels e da resorts èn igls davos diesch onns stos en tema permanent a Savognin. Realiso è alloura betg nia en unic cun far chel naufragi curt siva la planisaziun e projectaziun. La gronda part digls projects ò er fatg naufragi cun la finanziaziun betg esser garantida. Ossa è cugl hotel Grava en project sen buna veia da neir realisio. Er chegl tgi pertotga la finanziaziun digl nov hotel cun 200 letgs è avant mang cun la ITW, en menaschi d'inschignier, en investour serious. Per la construcziun segna cun la Uffer SA da Savognin en'interpresa fida cun en bung nom er gliunsch sur la regiun. Igl pi grond patrun privat an Surses (80 ampluias) segna tigl hotel Grava scu impressari general.

«Damai ins crei alla regiun»

I fetscha plascheir da santeir da Savognin novitads positivs, dei *Ernst Wyrsh*, igl president da Hotelleriesuisse grischun. Stagnaziun seia per ena destinaziun da vacanzas mortal. Gist Savognin dovra urgent duple vera, seia igls davos onns an general sto pi quiet chegl tgi pertotga investiziuns pi grondas. Bel seia er tg'en investour digl exterior ed er en manader ester seian pronts d'investar a Savognin, chegl tgi demossa tg'els creian alla regiun



Savognin ò igls davos onns pers blers letgs tgods. Cugl nov hotel dattigl puspe supplementar 200 letgs.

MAD

scu destinaziun da vacanzas, pero er agl Grischun scu li turistic. Wyrsh manegia tgi l'investiziun vegia er en'influenza sen oters investours. Cun vaseir en tschert svilup seian er pi tgunsch oters pronts d'investar ainten l'infrastructura existenta a Savognin e chegl er indigens.

Tots profiteschan

Cuntainta tgi chel project davainta realitad è er *Tanja Amacher*, la directoura turistica da Turissem Savognin Beiva Alvra. I seia en fatg plaschevel tgi Savognin survigna en nov hotel cun gist 200 letgs. Ella è er persvadeida tgi cun chel nov project

suondan er anc oters. Amacher punctuescha tgi da chel hotel profitescha betg angal Savognin, mabagn l'antiera Val. Graztga ad en nov hotel ed a novs giasts seia er avant mang ena persistenza positiva per oters travagls ed affars. Positiv seia er tgi cun la realisaziun da chel

hotel seia Savognin preschaint ainten las medias e chegl an senn plaschevel.

Chel project fò curasch er ad oters

Christoph Passecker, igl directour amministrativ da Savognin Pencilularas SA, è ventirevel tgi Savognin survign bagnspert en nov hotel. El loda cunzont er la buna collaboraziun tgi las pencilularas vegian gia cun *Enrico Uffer*. Savognin Pencilularas SA vegia investo diesch milliuns per la nova telecabina e chegl seia sto en amprem zap per dar nov tgatsch agl turissem ainten la regiun. Cun la realisaziun digl hotel Grava ins fetscha ossa en sagond zap. Passecker è dall'opiniun tgi cun neir realisio chel project survignan er anc oters purtaders turistics curasch d'investar. La cadagna da hotels JUFA tgi vigna a manar igl hotel Grava seia en travagl serious e da success, dei Passecker.

Vagn spitgia en pèr onns

President dall'Uniun da mastirants e commers Surses è *Patrick Thurner* da Savognin. El dei tigl nov hotel Grava: «Chegl è ena bun'antschatta.» A Savognin ed ainten la Val ins vegia igls davos onns dei spitgia tg'egn da chels blers projects vigna realisio. Ossa ins seia schinavante e chegl seia da beneventar fitg. Thurner è er persvas tgi la cadagna da hotels JUFA canoscha la branscha da turissem e so er scu manar en hotel. Cun realisar chel nov project ins seia sen la drenga veia, cun la speranza tgi er oters projects davaintan realitad scu per exaimpel igl hotel Mòwenpick ed er igl resort da vacanzas a Viols.

Il Grischun sco giast a l'Olma

Da las tractativas da l'ultima sesida da la regenza grischuna

■ **(cc) Il Grischun vegn a sa participar sco giast d'onur a l'Olma 2022. Plinavant ha la regenza approvà la renovaziun da la punt sur la Plessur a Sassel sco er in project da protecziun cunter crudada da crappa a San Vittore.** Il chantun Grischun vegn a sa participar sco giast d'onur a l'Olma 2022 a Son Gagl. Quai sin invitaziun dal chantun Son Gagl. Uschia ha il Grischun la pussaivladad da sa mussar ad in vast public da sia vart tradizionala, ma a medem temp er da sia vart moderna sco chantun da lavur, chantun turistic e chantun agri-

cul. Il departament d'economia publica e fatgs socials ha survegnì l'incarica da concepir, da planisar e da realisar la preschentaziun chantunala.

L'Olma è la fiera publica la pli gronda da la Svizra. En l'entira Svizra tudestga ha ella ina grond'impurtanza. L'Olma è in'occurranza cun ina ferm'attracziun economica, culturala e politica. La fiera svizra per agricultura e nutriment dura 11 dis ed attira mintg'on var 350 000 visitadras e visitaders. La fiera vegn averta tradizionalmain d'ina commembra u d'in commember dal cussegl federal e

sveglia ina grond'attenziun medala en la Svizra tudestga. L'ultima giada è il Grischun stà l'onn 2003 chantun d'onur a l'Olma. Gia ils onns 1974 e 1985 era il Grischun sa preschentà sco giast a l'Olma.

La punt sur la Plessur a Sassel vegn renovada

La regenza ha approvà il project «Correcziun da la punt sur la Plessur a Sassel» sin la via da Meiersboden. Ils custs da construcziun importan circa 2,35 milliuns francs. La via da Meiersboden collia Cuirra cun la fraziun Meiersboden che tutga a la vischnanca da Churwalden. Tras quest project da via vegn remplazzada la punt sur la Plessur a Sassel en il lieu actual. Grazia ad ina via pli lada ed ad in'optimaziun dal trassé vegnan megliaradas las pussaivladads da sa cruchar, ed en l'avvenir po la punt vegnir sanada entant ch'il traffic circulescha vinavant. Durant la construcziun da la punt nova vegn il traffic manà sur ina punt auxiliar che vegn montada sur la Plessur in toc pli engiu.

Gisch verda per la protecziun cunter crudada da crappa a San Vittore

La regenza grischuna ha approvà il project «Protecziun cunter crudada da crappa Favera» da la vischnanca da San Vittore ed ha garantì ina contribuziun chantunala da maximalmain 115 920 francs.

Suenter duas crudadas da crappa èn vegnidas constatadas pliras zonas instablas en il territori Favera. Perquai ha la vischnanca incumbensà l'uffizi da guaud e privels da la natira d'examinar e d'elavurar mesiras per reducir la situaziun da privel. Il project ch'è uss avant maun prevesa d'installar raits cunter crudada da crappa d'ina lunghezza totala da 50 meters.



Il Grischun ha la favur da sa participar 2022 sco giast d'onur a l'Olma a S. Gagl.

MAD

La giuvna vusch surmirana

Top Pop Rumantsch cun Saskia Demarmels

■ **(rtr) Suenter blers onns fa il Top Pop Rumantsch da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) puspè ina giada staziun en il Grischun central. Sia 47avla ediziun celebrescha la retscha dad RTR cun Saskia Demarmels da Salouf – la pli giuvna vusch dal Top Pop.** *Saskia Demarmels* preschenta «Mies cor» proxima sonda saira a las 18.00 a chaschun da la «sonda lunga/Langer Samstag» en chasa RTR a Cuirra.

Dapi sia uffanza ha Saskia ina stinada migrena, da tala guisa ch'ella sa senta gia famigliara cun la dolur: «Bun de mies mal» – cun quel salid bunamain ironic cumenza la giuvna da strusch 16 onns il novissim Top Pop Rumantsch. E quel monolog cun la malsogna cuntinuescha tras l'entira chanzun, demussond la ferma veglia da cumbatter cun tut «mies cor» ch'ha «fatg tras schi blers», enfin che cumparan vers la fin intgins radis da sulegl. L'intimitad persunala da la chanzun empermettia in sentiment pli credibel, manegia la chantadura.

E propi, l'istorgia è magari sombra, ma la vusch è fina e vibranta, ella regorda a la tempra d'ina veritabla staila. Crudada en ureglia è la scolara gia avant passa dus onns en il curtun da Salouf, sia vischnanca nativa. Ella ha entschet cun pitschnas cumparsas sin festas, ha bain svelto ristgà da concertar sin tribunas ordvart Surses ed ha perfin participà al pitschen Premi Walo. Adina s'accompagnond cun la ghitarra u magari er cun playbacks electronics chanta Demarmels però be represas da hits anglofons, chanzuns che tanschan d'Ed Sheeran enfin tar Beyoncé.

Sia unica emprova rumantscha è stada fin uss ina versiun surmirana dal «Hal-



La giuvna chantadura surmirana Saskia Demarmels.

MAD

lelujah» da Leonard Cohen, ina translaziun d'in collega veteran chantatur. Uss suonda damai l'emprima «atgna» chanzun rumantscha da Saskia, «Mies cor». Per il text ha ella survegnì agid da Giganto e *Mattiu Defuns*, la musica han cumposti *Sandro Dietrich* e *Lou Zarra* dal studio Klangstark.

La chantadura ch'ha cumenzà questa stad l'emprendissadi da florista a Cuirra spera da cuntanscher blers cors cun sia chanzun, da magari «far curasch ad otras tgi òn er betg adegna schi bagn».

Saskia Demarmels preschenta «Mies cor» la proxima sonda, ils 16-11-2019 a las 18.00 a chaschun da la «sonda lunga/Langer Samstag» en chasa RTR a Cuirra. A partir da lura è la chanzun era d'udir sin tut las undas e channels da RTR.